

Tussen Wet en Werkelijkheid

Handboek voor milieuvergunningverlening

KRISTEL
STASSEN-FLINZNER

MARIJKE
KOEK

Inhoudsopgave

INLEIDING WAAROM DIT BOEK?

Wie zijn wij?	10
Caspar Bitter	12
Marijke Koek	13
Kristel Stassen-Flinzner	14
Jola van Dijk	15
Leeswijzer	16

KATERN A AFVAL 18

HOOFDSTUK 1 WELKOM IN DIT VAK 22

Omgevingswet	24
Omgevingsvergunning	24
Milieubelastende activiteit (mba)	24
Zorgplicht	25
Toezicht en handhaving	25
De procedure	26
Het bevoegd gezag	26
De omgevingsdienst	27
Omgevingsaspecten	27

KATERN B BODEM 28

HOOFDSTUK 2 EEN STUKJE GESCHIEDENIS 32

2.1 Hinderwet	33
2.2 Ontwikkeling moderne milieuwetgeving	35
2.3 Van bedrijfsgericht naar omgevingsgericht	36
2.4 Invloed van Europa	38
2.5 De Omgevingswet	39

KATERN C ENERGIE 40

HOOFDSTUK 3 DE OMGEVINGSVERGUNNING 46

3.1 Soorten vergunningen	47
3.2 Het product omgevingsvergunning milieu	48
3.3 Het werkproces in grote lijnen	50
3.4 Andere producten	52
3.4.1 De informatieplicht	52
3.4.2 De melding	52
3.4.3 Het besluit maatwerkvoorschriften	52
3.5 Vergunningvrije activiteiten	53

KATERN D EXTERNE VEILIGHEID 54

HOOFDSTUK 4 KENNISMAKING OMGEVINGSWETSTELSEL 58

4.1 Hoe lees je wetsartikelen?	59
4.2 Opbouw van het Omgevingswetstelsel	61
4.3 Kerninstrumenten en beleidscyclus	64

KATERN E DECENTRALE REGELS 68

HOOFDSTUK 5 WELKOM BIJ HET BAL 72

5.1 Structuur van het Bal	73
5.1.1 Hoofdstuk 3 van het Bal	73
5.1.2 Hoofdstuk 4 van het Bal	76
5.1.3 Hoofdstuk 5 van het Bal	77
5.2 Functioneel ondersteunende mba's	79
5.2.1 Samenhang fuo mba en algemene regels	80
5.2.2 Samenhang fuo mba en vergunningplichten	80
5.3 Toepassen van het Bal in de praktijk	80
5.3.1 Eisen aan een informatieplicht	81
5.3.2 Eisen aan een melding	82
5.3.3 Eisen aan een besluit maatwerkvoorschriften	83
5.3.4 Hoe zit het met de eisen aan omgevingsvergunning?	84
5.3.5 Andere typen meldingen en registratieplichten	84

KATERN F GELUID 86

HOOFDSTUK 6 WIE HEB JE NODIG?	90
6.1 De interne adviseurs	91
6.2 De externe adviseurs	92
6.3 De spin in het web	94
6.4 Samen naar het beste eindresultaat	96

KATERN G GEUR	98
----------------------	-----------

HOOFDSTUK 7 HOE PAK JE HET AAN?	102
7.1 De projectmatige aanpak	103
7.1.1 Projectleiding	103
7.1.2 Heldere afspraken maken	104
7.1.3 Werkdruk en prioritering	106
7.2 Wat je verder nodig hebt	108
7.2.1 Wees nieuwsgierig!	108
7.2.2 Weeg de belangen	109
7.2.3 Wie is de klant?	111
7.3 Werkplek en organisatie	112
7.3.1 Hoe vind je de weg?	112
7.3.2 De organisatie	112
7.3.3 Zaaksystemen	113
7.3.4 Internet en intranet	114

KATERN H TRANSPARANTIE	116
-------------------------------	------------

HOOFDSTUK 8 HET STAPPENPLAN	120
8.1 Vooroverleg	121
8.1.1 Praktische zaken	122
8.1.2 Bedrijfsbezoek	122
8.2 Verschillende procedures	124
8.3 Toetsen van de aanvraag	125
8.4 Het schrijfproces	131
8.4.1 Meningsverschillen	131
8.4.2 Anticiperen op wijzigingen of juist niet	133
8.5 Uit de praktijk: niet alles is haalbaar	134

KATERN I LUCHT	136
-----------------------	------------

HOOFDSTUK 9 DE PROCEDURES	140
9.1 De verschillen tussen de reguliere en de uitgebreide procedure	141
9.2 Wanneer de uitgebreide procedure?	144
9.2.1 Milieueffectrapportage	144
9.2.2 Omgevingsbesluit	145
9.2.3 De aanvrager verzoekt of stemt in	148
9.2.4 Bepaalde buitenplanse omgevingsplanactiviteiten	148

KATERN J MOBILITEIT	150
----------------------------	------------

HOOFDSTUK 10 HET BEVOEGD GEZAG	152
10.1 Decentraal, tenzij	154
10.2 Bevoegd gezag bij vergunningvrije mba's	156
10.3 Bevoegd gezag bij omgevingsvergunningen	157
10.3.1 De eenvoudige aanvraag	157
10.3.2 De meervoudige aanvraag	159
10.4 De magneetactiviteit	161
10.4.1 Magneetwerking complex bedrijf	161
10.4.2 Overige mba's en schema magneetwerking	162
10.5 Overige voorrangsregels	164

KATERN K WATER	166
-----------------------	------------

HOOFDSTUK 11 TOETSINGSKADERS	170
11.1 Toetsen aan het Besluit kwaliteit leefomgeving	171
11.2 Afdeling 8.5 Bkl: beoordelingsregels en voorschriften	172
11.3 Afdeling 8.10 Bkl: actualiseren, wijzigen en intrekken	174
11.3.1 Bezien van de vergunning	174
11.3.2 Verplichting en bevoegdheid tot wijzigen	175
11.4 Toetsen aan het Omgevingsbesluit	176
11.5 Toetsen aan de Omgevingsregeling	177
11.6 Toetsen aan beste beschikbare technieken	178
11.6.1 Europese BBT-documenten	179
11.6.2 Nederlandse BBT-documenten	180
11.6.3 Normdocumenten	182
11.6.4 Gelijkwaardige maatregelen	183

KATERN L ZEER ZORGWEKKENDE STOFFEN 184

HOOFDSTUK 12 HET (EIND)RESULTAAT 188

12.1	Het dictum	189
12.2	De considerans	191
12.2.1	Procedurele overwegingen	192
12.2.2	Inhoudelijke overwegingen	192
12.3	De rechtsmiddelenclausule	193
12.4	De ondertekening	194
12.5	De voorschriften	194
12.6	Overige onderdelen	194
12.7	Speciale gevallen	195
12.7.1	Milieueffectrapportage	195
12.7.2	Bibob-toets	198
12.7.3	Geheimhouding	199
12.7.4	Aspecten die onder andere wetgeving vallen	201

KATERN M BEHOORLIJK BESTUUR 202

HOOFDSTUK 13 WIJ ZIJN HET ER NIET MEE EENS! 206

13.1	Weerstand	207
13.2	Herken de belangen	210
13.3	Zienswijzen	211
13.4	De bezwaarprocedure	212
13.5	De beroepsprocedure	214

KATERN N ETHISCHE KWESTIES 216

HOOFDSTUK 14 CARRIÈREPERSPECTIEF 220

14.1	De juiste vacature vinden	221
14.2	De eerste stappen in je loopbaan	222
14.3	Doorgroeien als vergunningverlener	223
14.4	Andere mogelijkheden binnen vergunningenland	225

DANKWOORD 229

FOTOVERANTWOORDING 230

REGISTER 232

Waarom dit boek?

Waarom dit boek?

Al jarenlang werken wij met veel plezier als vergunningverlener. Wel is het zo dat we eigenlijk min of meer toevallig in dit vak terecht gekomen zijn. Door het ontbreken van een opleiding, of zelfs maar een module vergunningverlening in de door ons gevolgde studies, was het bestaan van dit vak ons in eerste instantie zelfs nauwelijks bekend.

In gesprek met andere vergunningverleners horen wij ook wel eens dat een opleiding tot vergunningverlener wordt gemist. Natuurlijk is het mogelijk om onder begeleiding van een ervaren collega alle aspecten van het vak op de werkvloer te leren. Maar ook dan zal het enkele jaren kosten voordat je alle ins en outs beheerst en zelfstandig gecompliceerde vergunningprocedures kunt doorlopen. Wij denken dat het efficiënter is als iemand die als vergunningverlener wil beginnen, al vóór de eerste werkdag een goed idee heeft over wat het vak inhoudt. Dan kun je een bewuste keuze maken of het vak je aanspreekt en - zodra je aan de slag gaat - sneller goed inzetbaar zijn en 'meters maken'.

Daarnaast zijn we ons ervan bewust dat ons vakgebied aan het 'vergrijzen' is. De komende jaren zullen veel vergunningverleners met pensioen gaan. Daarmee valt kennis en ervaring weg. Door in dit boek alle aspecten van vergunningverlening te beschrijven, hopen wij kostbare kennis voor de nieuwe generatie vergunningverleners te behouden.

Het doel waarmee wij dit boek hebben geschreven, is daarmee drieledig:

- Bewustwording creëren over het bestaan van het vak vergunningverlening en mensen die overwegen om voor dit vak te kiezen, te helpen om een afgewogen keuze te maken of het vak bij hen past;
- Mensen enthousiast te maken voor dit boeiende vak, waarin je een leven lang kan blijven leren en een bijdrage kunt leveren aan een gezonde en schone leefomgeving;
- Het delen van onze kennis en ervaring zodat die ook voor de volgende generatie vergunningverleners behouden blijven.

Hoewel dit boek zich niet primair richt op mensen die al als vergunningverlener werkzaam zijn, kan dit boek ook voor hen interessant zijn als naslagwerk. Of gewoon om nog eens herinnerd te worden aan alle uitdagende aspecten die het werk met zich meebrengt.

Dit boek gaat dus over het verlenen van vergunningen, meer specifiek omgevingsvergunningen. Deze vergunningen zijn er in alle soorten en maten en kunnen gaan over heel diverse onderwerpen. Omdat wij zelf werkzaam zijn als vergunningverlener op het gebied van milieu, ligt in dit boek daar de focus op. Overigens zijn sommige delen van dit boek ook toepasbaar bij het verlenen van andere soorten (omgevings)vergunningen.

ALLE INS EN OUTS

Wie zijn wij?

Dit boek is tot stand gekomen in een samenwerking van een viertal mensen. Graag stellen wij ons eerst even aan je voor voordat we de inhoud ingaan, zodat je meteen weet wie de 'we' in dit boek zijn.

Caspar Bitter

Als directeur en eigenaar van Bisschop + Partners (B+P) is Caspar de inspirator en financier die dit boek tot stand heeft laten komen. Zonder zijn natuurlijke neiging om samenwerkingen te laten ontstaan, hadden de dames elkaar mogelijk nooit leren kennen. Dat hij überhaupt een rol zou gaan spelen in de wereld van Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH), was overigens lange tijd volstrekt niet vanzelfsprekend.

Caspar is zijn werkzame leven in de bouw begonnen en heeft zich van daaruit verder ontwikkeld in de personeel- en uitzendwereld. Het was Leo Bisschop – de oprichter van B+P – die Caspar in 2018 wist te overtuigen tot het omgooien van zijn leven en vol voor VTH te gaan. “Op onze eerste kennismaking kreeg ik al een intentieovereenkomst te zien waarbij Leo mij vroeg om B+P van hem over te nemen. Na een dag bedenktijd ben ik in het onbekende gestapt. Wat ben ik daar blij mee!”

Waarom de VTH-wereld Caspar zo snel wist te bekoren? “Hier werken vooral mensen die vanuit een ideaal de leefomgeving in alle gedaanten een stem willen geven. Het geeft mij heel veel voldoening om de randvoorwaarden te kunnen creëren waarin zij op hun best kunnen zijn. Op die manier draag ik ook weer mijn steentje bij aan onze leefomgeving.”

✓ NADELIGE GEVOLGEN VOORKOMEN

Die randvoorwaarden creëert Caspar met B+P niet alleen door overheden te ondersteunen, maar ook door nieuwe mensen voor het vakgebied te werven en intern op te leiden. “Daarom vind ik de totstandkoming van dit boek ook zo belangrijk. Het verbaasde me ontzettend toen ik erachter kwam dat er nog helemaal geen handboek voor milieuvergunningverleners bestaat.”

Soms heeft het gewoon zo moeten zijn. Marijke, Kristel en Jola vertelden Caspar toevallig in dezelfde periode volstrekt los van elkaar dat ze al een tijdje rond liepen met een idee voor een handboek milieuvergunningverlening. Caspar: “Ieder voor zich was het ons nooit gelukt om dit voor elkaar te krijgen. Voor mij is dit boek daarom ook het bewijs dat je samen bergen kunt verzetten. Ik heb er in ieder geval alle vertrouwen in dat dit handboek zowel beginnende als gevorderde vergunningverleners gaat helpen in hun werk.”

Marijke Koek

Tijdens het schrijven van dit boek is Marijke begin 2024 voor een deel met pensioen gegaan. Omdat zij het werk nog niet los kan laten houdt zij zich onder meer nog een aantal uren per week bezig met de begeleiding van junior vergunningverleners. Met het schrijven van dit boek aan het eind van haar carrière komt een lang gekoesterde droom uit. “Al meer dan 20 jaar verbaast het me dat de enorme hoeveelheid aanwezige kennis in de hoofden van mijn collega's totaal niet geborgd wordt en dus verdwijnt als zij vertrekken of met pensioen gaan. Ik wilde graag voorkomen dat dit ook bij mij zou gebeuren.”

Marijke kent Caspar omdat hij met B+P haar huidige werkgever is. Toen ze vertelde over haar droom, had ze in Caspar meteen een medestander gevonden. Beiden wisten alleen totaal niet hoe je dat doet, een handboek uitbrengen. “Hij heeft me in contact gebracht met Jola als uitgever en Kristel als medeschrijver en ons zelf verantwoordelijk gemaakt voor het ontstaan van het boek. Daar ben ik hem dankbaar voor, want juist van collega's heb ik altijd het meeste geleerd.”

Net zoals bij Caspar duurde het bij Marijke ook even voordat ze in de VTH-wereld terecht kwam, al is haar carrière wel wat minder makkelijk samen te vatten. Oorspronkelijk opgeleid als techneut (civiele techniek), heeft ze de eerste helft van haar carrière bij tal van bedrijven gewerkt in heel veel verschillende functies: als tekenaar, constructeur, planner, werkvoorbereider, klussenvrouw, werkplaatsbegeleider, schoonmaker, ontwerper, vertaler en kwaliteitsmedewerker. “Nog net geen twaalf ambachten, dertien ongelukken. Als vergunningverlener ben ik eigenlijk een laatbloei. Daardoor was het wel een heel bewuste keuze”.

KENNIS EN ENTHOUSIASME OVERDRAGEN ✓

In verband met de geboorte van haar kinderen was Marijke bewust gestopt met werken, maar rond haar veertigste begon het toch weer te kriebelen. “Omdat ik niet persé terug wilde naar de techniek, ben ik eerst in deeltijd biologie en milieukunde gaan studeren.” Na vijf jaar studeren en snuffelen wist een grote milieudienst haar te strikken als beginnend vergunningverlener.

In die eerste jaren moest Marijke de complexe VTH-wereld leren kennen. Dat deed ze vooral door collega's te bevragen. “Iedere collega had wel een eigen specialiteit in de vorm van kennis van een bepaalde bedrijfstak, een specifieke techniek, of van een bepaalde wet. Uiteindelijk heb ik me zo het vakgebied over de volle breedte eigen gemaakt. Hoe leuk al die gesprekken ook waren, die zoektocht wil ik mijn opvolgers graag besparen. Daarom doe ik met dit boek een poging mijn in de loop der jaren opgebouwde kennis over te dragen aan jou als lezer. En daarmee ook mijn enthousiasme voor dit ontzettend boeiende en uitdagende vak.”

Kristel Stassen-Flinzner

Schrijven is al lange tijd een hobby van Kristel. Dit wordt dan ook bepaald niet haar eerste publicatie, maar wel haar eerste non-fictie boek. “Als senior adviseur en docent vergunningverlening en Omgevingswet deel ik regelmatig mijn kennis met mensen die in opleiding zijn om dit mooie vak te gaan uitoefenen. Doordat ik dat sinds 2022 ook binnen B+P mag doen, kwam ik via Caspar in contact met Marijke en Jola. Zo fijn dat ik daardoor nu de gelegenheid heb om mijn kennis en ervaring op een andere manier te delen.”

In tegenstelling tot de andere leden van het ‘boekenteam’, is Kristel meteen na haar studie scheikunde in Leiden aan de slag gegaan in de VTH-wereld. Acht jaar diende ze via een adviesbureau vergunningaanvragen milieu in voor met name industriële bedrijven. “On the job leerde ik het juridisch kader en denken kennen, evenals de benodigde vaardigheden. Belangrijk is bijvoorbeeld het communiceren met klanten en het bevoegd gezag, projecten leiden en kennis overdragen aan nieuwe collega’s.”

Hoe belangrijk milieuwetgeving is en hoe goed het in Nederland geregeld is, ontdekte Kristel vooral in de periode daarna. Samen met haar gezin woonde ze 2,5 jaar als expat in Singapore en een jaar in de Verenigde Staten. Wat ze daar zag, maakt nog steeds veel indruk op haar. “Op Sumatra bijvoorbeeld, is er een monocultuur ontstaan nu er bijna alleen nog maar palmolie verbouwd wordt. Dat levert 24 uur per dag dikke zwarte rookwalmen op van de bijbehorende fabrieken. Net als de aangestoken bosbranden, waar we vervolgens ook in Singapore last van hadden. Daar dragen mensen al jaren in sommige periodes van het jaar mondkapjes vanwege de slechte luchtkwaliteit.”

✓ ALLE KANTEN VAN DE VERGUNNINGENTAFEL

Na terugkomst stond Kristel voor eenzelfde keuze als Marijke: welke kant wilde ze op met haar carrière? Aangezien Kristel al lang gegrepen was door het vakgebied van milieuvergunningverlening, was het bij haar alleen nog maar de vraag aan welke kant van de vergunningentafel ze plaats wilde nemen. Het werd: alle kanten. “Milieuvergunningverlening is zo’n interessant krachtenveld met al die verschillende belangen. Vanuit mijn eigen eenmanszaak Artos Milieu- en Omgevingsadvies werk ik sinds 2016 als vergunningverlener bij de overheid, maar heb ik ook bedrijven als klant”.

Alsof dat nog niet divers genoeg was, begon Kristel in de zomer van 2023 samen met Kornelis Jorna een tweede bedrijf: K2 Omgevingswettraining. “De Omgevingswet had een lang voortraject, waardoor ik in de loop der jaren al veel kennis had opgedaan en overgedragen over dit nieuwe wettelijke kader. Toen eenmaal duidelijk was dat de Omgevingswet er echt zou komen, zijn Kornelis en ik samen trainingen en adviezen daarover gaan verzorgen.”

Als boekenteam maken we dankbaar gebruik van die Omgevingswet-ervaring van Kristel, want daardoor hebben we dit compleet nieuwe en behoorlijk complexe stelsel van wetgeving meteen zo begrijpelijk mogelijk kunnen maken. Voor Kristel zijn het juist dit soort nieuwigheden die het vak van milieuvergunningverlener zo leuk houden. “Zelfs al begeleid ik al jaren junioren, ik blijf ook telkens nieuwe dingen leren door mij steeds weer op vergunningen voor andere bedrijfstakken en de nieuwe wetgeving te richten. Daarvoor verveelt dit boeiende uitdagende vak nog altijd geen moment. Hopelijk zul jij het ook zo gaan ervaren.”

Jola van Dijk

De paden van Caspar en Jola kruisten elkaar toevallig toen een sollicitant bij het bedrijf van Jola B+P als referentie op gaf. Het telefoongesprek waarin Caspar zijn ervaringen met de sollicitant bevestigde, kan Jola zich nog als de dag van vandaag herinneren. “Het klikte meteen en sindsdien zijn we eigenlijk nooit meer uitgepraat geraakt. Wat bleek: de missies van onze bedrijven overlappen grotendeels. We willen allebei het vergunningenvak toegankelijker maken en naar een hoger niveau tillen.”

Vanuit die missie heeft Jola in 2018 vergunningenbureau Permiso opgericht. Samen met Ferry van de Coevering van Het Vergunningenhuis schreef ze vervolgens haar eerste boek ‘Vergunningen in projecten, projectgericht vergunningenmanagement’. “Ferry is met pensioen aan het gaan en heeft Het Vergunningenhuis al ontmanteld. Daarom heeft Permiso de ambitie van het opzetten van een expertisecentrum vergunningenmanagement overgenomen en verbreed naar het gehele vergunningenvak.”

Die brede ambitie hoort bij de brede interesse van Jola. Ze heeft bijna net zoveel verschillende functies gehad als Marijke, maar dan wel net zoals Kristel allemaal aan verschillende kanten van de vergunningentafel. In chronologische volgorde: gemeenteraadslid, juridisch medewerker bij een kenniscentrum, handhavingsjurist, zelfstandig jurist, vergunningenmanager, vergunningverlener, jurist bezwaar en beroep, projectleider omgevingsplan en docent omgevingsrecht en vergunningenmanagement. “Als jurist maak je vaak problemen, maar ik los ze liever op en vindt het helemaal mooi om ze te voorkomen.”

HET VERGUNNINGENVAK TOEGANKELIJKER MAKEN

Kennisdeling is volgens Jola een belangrijke manier om problemen te voorkomen. Daarom heeft ze haar eerste boek meteen ‘Deel 1 van De Vergunningengids’ gemaakt. Het was altijd al haar bedoeling om meerdere boeken over vergunningen uit te brengen. “Het is geweldig hoeveel Marijke en Kristel on the job van hun collega’s geleerd hebben. Dat zouden alleen niet je enige gidsen in dit vakgebied moeten zijn. Natuurlijk is alles tegenwoordig online te vinden. Vergunningenland is alleen zo complex dat je zonder ervaren collega of goed handboek als wegwijzer constant op zoek bent naar een speld in een hooiberg.”

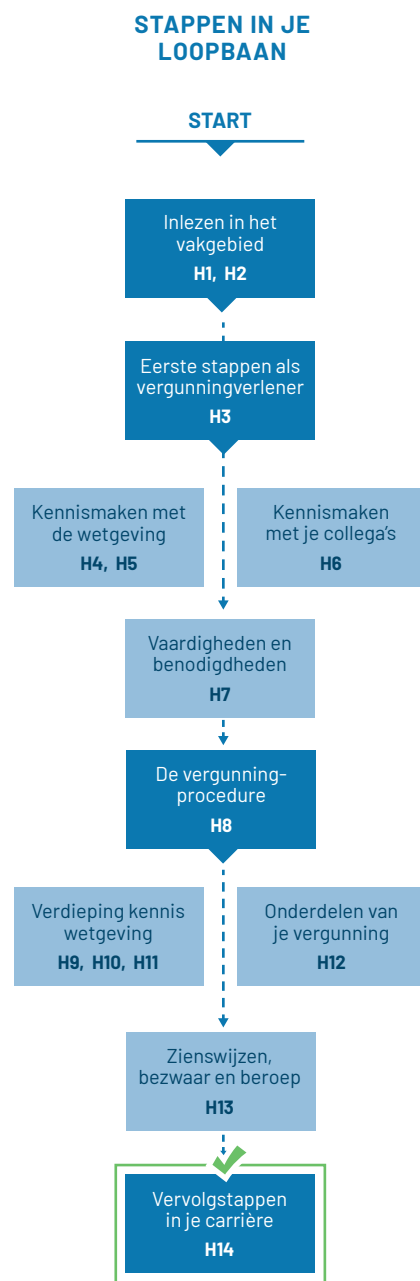
De vrijheid om een reeks handboeken over vergunningen te beginnen, had Jola doordat ze van Permisso mede een uitgeverij heeft gemaakt. “Een paar jaar geleden wilde geen uitgever zich wagen aan het eerste handboek voor vergunningenmanagers. Een te kleine doelgroep. Er zijn meer milieuvergunningverleners dan vergunningenmanagers, maar ook aan dit handboek wilde men zich niet wagen. Dus doen we het gewoon weer zelf.”

Elk nadeel heeft z’n voordeel. Doordat we dit boek in eigen beheer uitgeven, kunnen we het helemaal aan onze eigen voorkeuren als vergunningenspecialisten aanpassen. Jola heeft Kristel en Marijke in het schrijfproces begeleid en samen met Caspar de organisatorische kant voor haar rekening genomen. “De stijl en opbouw van het boek hebben we gaandeweg met z’n vieren ontwikkeld. Het eindresultaat is mooier geworden dan we van tevoren hadden durven dromen. Als boekenteam zijn we er apetrots op. Hopelijk wordt jouw ervaring als lezer net zo leerzaam en plezierig als onze schrijvervaring.”

Leeswijzer

We hebben geprobeerd om dit boek te schrijven als een vergunning. De hoofdstukken volgen daarom zoveel mogelijk de stappen die je doorloopt als je een vergunning schrijft én de vaardigheden die jij je in de loop van je carrière eigen gaat maken. In de figuur hiernaast zijn deze stappen weergegeven, waarbij de lichtere vlakken de kennis en vaardigheden zijn die je in de loop der tijd zult leren. Net zoals een vergunning soms lastig is om te lezen en te begrijpen, realiseren wij ons dat het lastig kan zijn om dit boek te lezen. Met deze leeswijzer hopen we je een beetje op weg te helpen.

Tussen de hoofdstukken vind je telkens katernen. De meeste katernen gaan over technische aspecten van het vak.

Er zijn ook enkele katernen met een juridisch onderwerp en katernen met tips over bijvoorbeeld communicatieve aspecten van het vak. We hebben bewust gekozen voor deze opbouw van het boek, omdat de afwisseling in onderwerpen goed illustreert hoe gevarieerd het werk kan zijn.

Zowel in de hoofdstukken als de katernen wordt regelmatig verwezen naar artikelen in wet- en regelgeving. Wanneer je die artikelen opzoekt, blijken ze opvallend vaak ook vol te zitten met verwijzingen. Dat komt doordat wetten en besluiten vaak net zoals dit boek gelaagd zijn opgebouwd. Wat logisch is, omdat het allemaal teksten zijn over complexe materie waarbinnen alles met alles samenhangt. Als je een verwijzing in een tekst volgt, kom je in een onderliggende laag terecht, waar weer nieuwe verwijzingen staan, die dan weer naar andere lagen leiden, met mogelijk ook weer verwijzingen. Zo kom je als een soort Alice in Wonderland steeds dieper en dieper in de materie terecht.

Het is aan jou om te bepalen of je je (eerst) wilt concentreren op de hoofdlijnen uit een tekst, of (meteen) de diepte in wil duiken door de verwijzingen te volgen. Alle Nederlandse wetgeving waar naar verwezen wordt, is te vinden op <https://wetten.overheid.nl/>. Omdat wetgeving aan verandering onderhevig is, kan het zo zijn dat verwijzingen in dit boek op het moment van lezen niet meer juist zijn. Wij realiseren ons dat dit je op het verkeerde been kan zetten en vinden dat vervelend. Wij gaan alleen niet over wetswijzigingen. We zullen ons daarom moeten beperken tot het advies om bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd online de meest recente wettekst te raadplegen.

En nu we toch bezig zijn met disclaimers, hebben we er ook nog eentje over het gebruik van hij/hem voor de derde persoon enkelvoud in dit boek. We hebben er ten behoeve van de leesbaarheid voor gekozen om overal dezelfde voornaamwoorden te gebruiken. Het lot heeft vervolgens bepaald dat het deze keer alleen mannen zijn die je tegenkomt. Behalve natuurlijk alle vrouwen die met naam en toenaam genoemd worden omdat ze meegewerkt hebben aan de totstandkoming van dit boek.

Tot slot is het mogelijk dat je in de katernen begrippen of verwijzingen naar wetgeving tegenkomt die je nog niet eerder hebt gelezen. We beginnen zelfs al met katern A voordat we überhaupt in hoofdstuk 1 de eerste begrippen hebben geïntroduceerd. Het is dan ook zeker niet nodig om de katernen en hoofdstukken te lezen in de volgorde die ons het meest logisch leek. Alles hangt met alles samen bij milieuvergunningverlening, dus maakt het oprecht niet uit vanuit welke invalshoek je begint: uiteindelijk kom je alles tussen wet en werkelijkheid toch wel een keer tegen. Blader daarom gerust heen en weer tijdens je ontdekkingsreis in ons mooie vak.

Wij wensen je veel leesplezier!

ALLES HANGT MET ALLES SAMEN

